

# ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΕΝΩΝ

Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἕως 1 Ἰουλίου  
Ἑσωτερικοῦ φρ. 6. — Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 8.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ

«Ἀναπλάσεως» καὶ ἐκδόσεως τοῦ Χρυσόστομου  
Ἰδρυ. Φιλίας, 5, παρὰ τὴν Ἱερὰν Βύβλον.

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διὰ νέους εὐσεβεῖς ὁργαντὰς πρὸς ἱερατεῖαν. — Αἱ Ἀρχαί, ἥτοι αἱ κύριαι διδασκαλίαι, ἐφ' ὧν τὸ κανονικὸν δικαίον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται, ὑπὸ Δῆμ. Ζωμπολίδου. — Βίβλια ὑμῶν, ὑπὸ Ἀθανασίου Δ. Πάλλη. — Καθήκοντα δικαιοσύνης καὶ καθήκοντα ἀγάπης, ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ Σαβ. Ἐπισκόπου Κεφαλληνίας κ. Δαμασκηνοῦ Πολυδώρου. — Ἐκ τῆς ἡμέρας τῆς «Ἀναπλάσεως» ἡ Πραγματικὴ Ζωή, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ὑπὸ Κρυστολλίας Δασκλοπούλου. — Ἀθήσεις τοῦ Ἱεροκλέους Βούβιας.

## ΔΙΑ ΝΕΟΥΣ ΕΥΣΕΒΕΙΣ ΟΡΓΩΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΙΕΡΑΤΕΙΑΝ

Ἐν μέσῳ τῆς δυσφορίας, ἣτις μᾶς καταλαμβάνει διὰ τὴν ἔλλειψιν προνοίας πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἡμετέρου κλήρου, παρηγορίαν ἱκανὴν καὶ ἀνακουφισιν εὐχάριστον αἰσθανόμεθα, παρατηροῦντες εἰς πολλοὺς εὐσεβεῖς καὶ εὐπαιδεύτους νέους φιλότιμον ὁργανισμὸν πρὸς εἰσὸδον εἰς τὰς κληρικὰς ἡμῶν τάξεις. Ὡλισθήμενοι οὗτοι διὰ τὴν κρατοῦσαν ἀδιαφορίαν περὶ τὴν διαφώτισιν καὶ ἀναζωπύρωσιν τοῦ ὁρησκευτικοῦ συναισθήματος, καὶ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι κληρικοὶ ζηλωταὶ καὶ ἐνάρετοι, ἀγνῶς καὶ ἀκουράστως διακονοῦντες εἰς τὸ θεῖον κήρυγμα, δύνανται νὰ προαγάγῃσι καὶ ἐνισχύσῃσι τὰ μέγιστα τὴν εὐσεβείαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, διακαίονται νὰ ἀφιερῶσιν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην ὑπηρεσίαν ὥς ἄγαμοι λειτουργοὶ καὶ ἀπερίσπαστοι στρατιῶται τοῦ Κυρίου.

Ἐπαινοῦντες τὴν εὐσεβῆ ταύτην πρόθεσιν, σεμνυνόμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ ὅτι ἡ ἐργασία τῆς «Ἀναπλάσεως» ἔχει ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἅγιον τοῦτον ἐνθουσιασμόν, δὲν δυνάμεθα ἐν τούτοις παρὰ νὰ καθυποβάλλωμεν ἀδελφικῶς εἰς τοὺς μέλλοντας λευτείας ἀκολούθους ἡμῶν σκέψεις.

Α'.) Ὅτι τὸ καλὸν δὲν εἶνε καλόν, ἐὰν καλῶς δὲν γείνη. Καλὸν δὲ μέγα ὃ ἐξ ἡν, ἐὰν σπεύσῃ περὶ τὴν χει-

ροτονίαν των καὶ ἐκδιώσωσιν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴν ἀνόμιως, χειροτονούμενοι πρὸ τῆς καθορισμένης ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἡλικίας.

Ἐὰν ἡ περὶ τούτου ἱερὰ διάταξις καταπατήθῃ ὑπὸ πολλῶν, καὶ παῖδες ἀκόμη ἀγένετοι εἰσέλθωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου, ἡ παρανομία αὕτη οὐδὲ πρόφασις κλῆν παρέχει δικαιολογίας. Ἐπειδὴ μάλιστα βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ περὶ τὰς ἀώρους χειροτονίας προθυμία καὶ σπουδὴ ἐνίων ἀρχιερέων οὐτε τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ κλήρου ἡμῶν ἐφέλκουν, οὐτε τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐνίσχυουν, ἀπ' ἐναντίας δὲ καὶ ἄτοπα καὶ σκάνδαλα ὅχι μακρὰ καὶ εὐκαταφρόνητα ἐγέννησεν, οἱ ἀληθῶς πονοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν ἀφελουσι νὰ ἐργασθῶσιν, ὅπως δοθῇ τέρμα εἰς τὴν ἀσύνετον καὶ ἀσεβῆ παρανομίαν τῶν ἀώρων χειροτονιῶν, κακὴν δ' ὑπηρεσίαν προσφέρουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὰς τάξεις τῶν λειτουργῶν τῆς διὰ καταπατήσεως τῶν Κανόνων αὐτῆς. Παραδεχόμεθα, ὅτι ὁ πρὸς ἱερατεῖαν ζήλος των εἶνε κατ' ἐπίγνωσιν, ὅτι ἡ ἀπόφασίς των εἶνε μελετημένη, ὅτι ὁ βίος των οὐδεμίαν ποτὲ ἀφορμὴν ἔα δώσει πρὸς σκάνδαλον, ὅτι ὑπὸ τὴν νεότητά των ἐγκρύπτονται φρένες παλαιαί· ἀλλὰ δι' αὐτὸ τούτο ἀκριβῶς ὑποχρεοῦνται νὰ δείξωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εὐλάβειάν των, τὴν πλήρη νομιμοφροσύνην των, ἀτυχῆς δὲ εὐλάβεια εἶνε ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τῆς καταπατήσεως τοῦ πρώτου ἱεροῦ Κανόνος, ὅστις ἐμφανίζεται ἐνώπιόν των. Ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία ὥρισέ τι, ἡ τήρησις του εἶνε ἐπιβεβλημένη, ἐφόσον κεῖται ὡς νόμος μὴ ἀρθεὶς ἢ μὴ τροποποιηθεὶς· τὸ δὲ νὰ θέτῃ τις τὰς παρανομίας ὑπὲρ τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἐπωφεληταὶ ἐξ ἐκείνων, διὰ νὰ στραγγαλίσῃ τούτους, εἶνε ἔργον αὐθαρεσίας, ἀναρμόστου ὅλως εἰς τοὺς διακαιομένους νὰ ἀναδειχθῶσιν ἄγνοι λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου. Ὅταν, ἄλλως τε, οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἦσαν τόσον διαστακτικοὶ καὶ δύσκολοι περὶ τὴν ἀναδοχὴν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος καὶ ἐν ὁρίῳ ἔτι ἡλικίᾳ, ἡ ὑπερβάλλουσα αὐτοπεποιθήσις τῆς νεότητος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ σπουδαία καὶ λελογισμένη, ἀνάγκη δὲ προσοχῆς μὴ ὑπ-

αὐτὴν κρύπτεται λαυθάνουσα ἀλαζονεία, ἥτις, διὰ τῆς ἀώρου χειροτονίας, ὡθεῖ δχι εἰς λήπιν τῆς ιερατείας, ἀλλὰ εἰς ἀρκαγὴν αὐτῆς καὶ κλοπῇν.

Β'.) Οἱ ὀργῶντες πρὸς ιερατεῖαν εὐσεβεῖς καὶ εὐπαίδευτοι νέοι, τηροῦντες τὴν περὶ ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων διάταξιν, ὀφείλουσι προσέτι καλῶς καὶ μετὰ πολλῆς βασιλείας νὰ σκεφθῶσι τί καὶ δι' αὐτοὺς, καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν συμφέρει περισσότερον, τὸ νὰ γείνωσιν ἄγαμοι ἢ ἐγγάμοι ἱερεῖς. Δὲν μὲν λαυθάνουσι τὰ πλεονεκτήματα ἱερῶν ἀγάμων, μετὰ εὐσεβείας καὶ ζήλου καὶ ἄνευ τοῦ ὄχλου τῶν βιοτικῶν μεριμνῶν διακονούντων ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν. Ἀλλὰ ἡ ἀγκυρία δὲν ἐξασφαλίζει πάντοτε τὸ ἀμέριμον καὶ ἀπερίσπαστον. Τῆς ἀγαμίας τὰ ποικίλα σκιρτήματα καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς δεινοὶ καὶ πολυποίκιλοι κίνδυνοι ἐφύκειον δχι μικρὸν τοῦς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας· εἰς τὴν σημερινὴν δὲ κοινωνικὴν κατάστασιν, ὅτε πρὸ τοῦ ἀγᾶμου ἱερέως ἐμφανίζονται καθ' ἑκάστην, εἰς αὐτὰς τὰς ἀπαραιτήτους καὶ ἀναποφεύκτους αὐτοῦ πρὸς οἰκογενεῖας σχέσεις, κομφαὶ δεισιπνίδες καὶ κυρία μυρόσσαι καὶ λάλοι, δὲν εἶνε διόλου ἀσύμμετρον τὸ νὰ ἀναμετρήσῃ τις, εἰν τῷ εἰσῶθι νὰ χωρῇ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ἂν δηλαδὴ δύναται νικηφόρως νὰ καταπαλαίῃ τοὺς ἐκ τῆς ἀγαμίας κινδύνους. Οὐδὲ φθάνει μόνον τὸ νὰ τηρήσῃ τις ἑαυτὸν ἐξω πᾶντος μολυσμοῦ ἐμπράκτου. Διότι ἐὰν ἔσω, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἔχῃ, ἀκουσίως του, ἐπαναστάσεις ἐπιφύσσους, ὁρμήματα τινα, ἀπαιτοῦντα διηνεκῇ ἐπίβλεψιν καὶ μέριμναν, καὶ ἐντεῦθεν, κατ' ἀνάγκην, ὑφίσταται καὶ ἀταξίαν τινα καὶ διασάλευσιν τῆς υἱείας του, ὃ ἐντεῦθεν ὁρμήσας εἶνε πολλὸ ἀνώτερος τοῦ ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν μεριμνῶν, καὶ μὴ εὐσεβὲς πρεσβυτέρα, ἀντὶ ἐμποδίου, ὃ ἂν ἦτο μᾶλλον συμβεβηκὸς πολυτέμνος μὲς ιερατεῖαν ἀγνήν, ἀθόρυβον, ἀπερίσπαστον, χρησιμωτάτην ἰδίᾳ διὰ τὴν ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς ἀποστολὴν τοῦ ἱερέως.

Γ'.) Οἱ ὀργῶντες πρὸς ιερατεῖαν εὐσεβεῖς νέοι καλῶς θὰ πράξωσιν ἀναβάλλοντες τὴν χειροτονίαν των μέχρι τῆς λήψεως νομοθετικῶν τιμῶν μέτρων πρὸς βελτίωσιν τοῦ κατωτέρου κλήρου. Ὅλίγαι οὐρανόπεμπτοι βροχῆς σταγόνες ἀδυνατοῦσι νὰ γλυκάνωσι τὰ ἀλμυρὰ τῆς θαλάσσης ὕδατα· οὕτω δὲ καὶ ὀλίγοι ἱερεῖς, ὑπὸ θεαρέστων ἐμπνεόμενοι προθέσεων, οὐδὲν ἢ ἐλάχιστὰ θὰ δυνήσωνι νὰ κατορθώσωσιν, ἐφόσον ἐξακολουθῶσι νὰ ὀγκύνωνται ἀνεπίδοτος οἱ ὡκεανοὶ τῶν ὑπεραριθμῶν καὶ ἀναξίων ἱερῶν. Ὡς ἐν τῷ πολέμῳ, οὕτω καὶ εἰς τὰς πνευματικὰς τάξεις, ὑπιστάμεθα κατ' ἀνάγκην τὴν ἐπήρειαν τῶν παραστατῶν ἡμῶν, ὃ δὲ συλλειτουργῶν μετὰ ἀμαθοῦς καὶ χαμαιζήλου ἱερέως, φλυαροῦντος κατὰ τὴν θεῖαν μυσταγωγίαν, ἐνδιαφερομένου μᾶλλον διὰ τὰ πρὸς ὄφρα παρὰ διὰ τὴν προσευχήν, καὶ ἀναπολύντος μετὰ πόθου, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θεοῦ κηρύγματος, τὴν εὐγλωττίαν τοῦ ναργιλέ του, θέλει κινδυνεύσει νὰ ὑποστῇ βαθμυδὴν ἀπογοήτευσιν καὶ ὀλιβερὰν κατὰπτωσιν τοῦ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ του. Ἐντεῦθεν οἱ ἀγνῶς ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐξυπηρετήσωσι διὰ τῆς χει-

ροτονίας των τὴν Ἐκκλησίαν, ὀφείλουσι πρὸ ταύτης ἀλλοτι νὰ πράξωσι. Ποῖον; Νὰ ἐργασθῶσιν, ὅπως καὶ εἰς ἄλλους μεταδώσωσι τὸ θεῖον αὐτῶν πῦρ, καὶ τὴν ἁγίαν πρόθεσιν των, ὥς δὲ ἤθελον γείναι τριάκοντα, τεσσαρὰ, κοντὰ, δι' εὐλαθεῖς ἀναφορὰς των πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ τὴν Πολιτείαν νὰ παρακαλέσωσιν, ὅπως ληφθῇ νομοθετικὰ πρόνοια προσηκούσα περὶ κατωτέρου κλήρου, δηλοῦντες ἅμα, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὗτοι, τριάκοντα, τεσσαρὰκοντα, εἶνε ἀμέσως ἐτοιμοὶ νὰ ἀφιερωθῶσι καὶ τὴν παίδευσιν των καὶ τὸν ζήλόν των καὶ τὸν βίον των ἐλόκληρον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Τοιαύτη ἀθρόα δέησις, ὑποστηρίζομένη καταλλήλως καὶ ὑπὸ τοῦ τύπου καὶ ὑπὸ πάντων τῶν θερμότερον ἐνδιαφερομένων ὑπὲρ ἀνορθώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἤθελεν ἀσκήσει μεγάλην ἐπιβολὴν καὶ ἤθελεν ἀφελῆται προκάλεισε μέτρα κατάλληλα περὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου, οὕτω δὲ οἱ νέοι λευταὶ θὰ ἔκαμνον τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματός των δι' ἐνός κατορθώματος, ὅπου θὰ τοῖς ἦτο καὶ διὰ τὸ μέλλον πολυτιμώτατον ἐφόδιον ἐνθουσιασμοῦ καὶ δράσεως σκοπιμωτέρας καὶ ἀποτελεσματικωτέρας.

Μία τοιαύτη δέησις καὶ ἐνέργεια θὰ ἐπακροτεῖτο ἀναμφιβόλως καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης, θὰ ἐσμελίωνε δι' ἀρχὴν λύσεως τοῦ περὶ κατωτέρου κλήρου ζητήματος, ὅπου οὐδ' ἄλλως σχεδὸν θέλουσιν ὠρελῆσαι ὀλίγαι τινὲς ἀπλῶς χειροτονία ἀγαθωτέρων στοιχείων, μέλλουσαι νὰ παρέλθωσιν ἀπαρατήρητοι καὶ νὰ δημιουργήσωσι πρὸς μίαν καὶ ἀσθενῆ βυῖα καὶ ματαίως ζητοῦντα νὰ γλυκάνωσι τὴν ἀλμυρὰν ἄβυσσον τοῦ ὡκεανοῦ.

## ΑΙ ΑΡΧΑΙ

ἦτοι

### ΑΙ ΚΥΡΙΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙ

ΕΝ ΤΩ ΚΑΝΟΝΙΚΩ ΑΙΚΑΙΩΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ  
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ

(Συνέχεια τῶν ἐν ἀριθ. 1122)

§ 63. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ἐν τοῖς χρόνοις τῆς Α' οἰκουμένης Συνόδου (ἐν Νικαίᾳ τῷ 325) μέχρι τοῦ ἔτους 381, ὅτε συνεκροτήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ Β' οἰκουμένη Συνόδος. Ὁ γ' κανὼν τῆς Συνόδου ταύτης ὥρισε κατὰ λέξιν τὰδε: «Τὸν μὲν τοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ρώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην». (1) Ἡ Σύνοδος αὕτη, ἐπικυρώσασα τὰ ἐν τῇ Α' νομοθετηθέντα καὶ ὀρίσασα ἐν τῇ Β' αὐτῆς κανόνι «τοὺς ὑπὲρ οἰκῆσιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερῶν ἐκκλησίαις μὴ ἐπιβαλὴν μηδὲ συγγένει τὰς ἐκκλησίας», διατάσσει ἐνταῦθα διὰ τοῦ γ' κανόνος αὐτῆς, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως

(1) Συντάγμ. κανὼν. αὐτόθι. Τόμ. Β. σελ. 173.

πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον, ἥτοι τὰς προνομίας τῆς προεδρίας καὶ πάσης πράξεως ἀπὸ ταύτης προερχομένης, τουτέστι τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον· διότι ἡ Κωνσταντινουπόλις ἐτιμήθη διὰ βασιλείας καὶ συγκαλήτου καὶ ἐγένετο νέα Ρώμη. ὡς πρότερον ἡ πρεσβυτέρα Ρώμη. εἰς ἣν τοῦτου ἕνεκα οἱ Πατέρες ἀποδεδώκασιν τὰ πρεσβεῖα, (1) ἥτοι διὰ τῶν πρωτείων τῆς τιμῆς ταύτης ἐκόσμησαν. Διὰ ταῦτα κατὰ τὸν νοῦν τοῦ κανόνος τούτου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Β' οἰκουμένης Συνόδου «τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, ἥτοι τὰ πρωτεῖα, ἢ τὸ ἐξάριτον» (2) τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων ἔχουσιν οὕτω· πρῶτος τάσσεται ὁ θρόνος τῆς Ρώμης διὰ τὴν προτέραν ταύτης βασιλείαν καὶ τὴν σύγκλητον, δεύτερος, ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν ἔπειτα ἐν ταύτῃ βασιλείαν καὶ τὴν σύγκλητον, τρίτος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Α'. οἰκουμένης Συνόδου, τέταρτος, ὁ τῆς Ἀντιοχείας καὶ πέμπτος ὁ τῶν Ἱεροσολύμων διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Τῶν ἐρημνευτῶν τινες, ἐν οἷς ὁ Ἀλέξιος Ἀριστηνός (περὶ τὸ 1160) καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ, μείζονι τοῦ δόκτου ζήλῳ κινούμενοι, νομίζουσιν ὅτι ἡ μετὰ πρόθεσιν ἐν τῷ κανόνι τούτῳ δηλοῦν διαφοράν χρόνου καὶ οὐχὶ τιμητικῆς ὕψους, ὅτι δηλαδὴ τὰ πρεσβεῖα ἢ πρωτεῖα ἀμφοτέρων τῶν θρόνων διαφέρουσιν ἀλλήλων μόνον κατὰ τὸν χρόνον καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, ἴσως ὅστις. Ἀπὸ γάρ, μετὰ, ἐνταῦθα οὐ τῆς τιμῆς, ἀλλὰ τοῦ χρόνου ἐστὶ δηλωτικόν· ὡς ἂν εἴποι τις, ὅτι μετὰ πολλοὺς χρόνους τῆς ἴσης τιμῆς τῇ Ρώμῃ μετέσχε καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως». (3) Ὁ Ζωναρὲς ὅμως ἀντικρούει τὴν ἐρημνίαν ταύτην καί, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ραβ. Νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ (4), πολλὸ ὀρθῶς λέγει· «ἐντεῦθεν οὖν ἐναργῶς δαίκεται ἡ μετὰ πρόθεσιν ὑποβιβασμὸν δηλοῦσα καὶ ἐλάττωσιν» καὶ ἄλλως δὲ ἀδύνατον ἂν εἴη τὸ ταῦτόν τῆς τιμῆς καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις φυλάττεσθαι. Ἀνάγκη γάρ ἐν ταῖς ἀναφοραῖς τῶν ὀνομάτων τῶν προϊσταμένων αὐτῶν (δηλ. θρόνων) τὸν μὲν προτερσεύειν, τὸν δὲ δευτερεύειν· καὶ ἐν καθέδραις, ὅτε συνέλθοιεν καὶ ἐν ὑπογραφαῖς, ὅτε ταύτων δεήσοι (δεήσοι ὀρθότερον). Ἡ γοῦν τοῦ μετὰ ἐξήγησις, ἡ λέγουσα τοῦ χρόνου δηλωτικὴν εἶναι τὴν πρόθεσιν καὶ οὐχὶ ὑποβιβασμοῦ, βεβαιωμένη ἐστὶ καὶ διανοίας οὐκ εὐθείας οὐδ' ἀγαθῆς. Τὴν ἄλλως δὲ καθ' ἑαυτὴν σαφῇ ἐννοίαν τῆς προθέσεως μετὰ παραθέσται καὶ ὁ Βαλααμῆν, στηριζόμενος εἰς τὴν σημειωθείσαν νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

§ 64. Ἡ ἐν Ἐφέσῳ συγκαροτηθεῖσα Γ' οἰκουμένη Σύνοδος ἐν τῇ φ'. αὐτῆς κανόνι, ἄφορμὴν λαμβάνουσα ἐκ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ τῆς Ἀντιοχείας ἐπισκόπου εἰς τὰ

(1) Συντάγμ. κανὼν. αὐτόθι. σελ. 281.

(2) Συντάγμ. κανὼν. αὐτόθι. σελ. 173.

(3) Συντάγμ. κανὼν. αὐτόθι. σελ. 173.

(4) Συντάγμ. κανὼν. αὐτόθι. σελ. 174. παρὰ Βασιλικῶν βιβλ. Γ. τίτλ. γ'. κεφ. α'. ὁμ. 6.

τῆς Κύπρου πράγματα, αὐτοκεφάλου οὐσης, διατάσσει καὶ λέγει ὅτι «ἐξῆρσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, τῶν κατὰ τὴν Κύπρον, προσετώτες κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἐσίων (ἁγίων ὁρθότερον) Πατέρων καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιοῦμενοι· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ ἐπαρχικῶν (ἐκκλησιῶν) παραφυλαχθήσεται· ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχικῶν ἐτέραν, οὐκ ὅσων ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ἡ γοῦν τῶν πρὸ αὐτοῦ χεῖρα κατακαμβάσειν· ἀλλ' εἰ καὶ τις κατέλαβε καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ πεποιήται, βιασάμενος, ταύτην ἀποδιδόναι· ἵνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβάνωνται, μηδὲ ἐν ἱερουργίᾳ προσχρήμητι, ἐξουσίας τύψος κοσμητικῆς παρεισδύνηται, μηδὲ λήθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ἐδωρήσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής» (5).

Ἐγγύτερον ὅμως καὶ ἀκριδέστερον ἄπεται τοῦ θέματος ἡμῶν ἡ Δ' οἰκουμένη Σύνοδος (ἐν Χαλκηδόνι τῷ 451). ἥτις διὰ τοῦ κ'. κανόνος αὐτῆς αὐτολεξεῖ τὰδε διορίζεται· «Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων Πατέρων ὅροις ἐπόμενοι καὶ τὸν ἀκριβῶς ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἐκατὸν πενήκοντα θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασιλέως ἐν τῇ βασιλείᾳ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀρίζομεν τε καὶ ψηφίζομεθα περὶ τῶν πρεσβεῶν τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τὸ βασιλεῖν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασιν τὰ πρεσβεῖα. Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἐκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴωι πρεσβεῖα ἀπένευμαν τῷ τῆς νέας Ρώμης ἀγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείαν καὶ συγκαλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἰσῶν ἀπολαύσαν (ἀπολαύειν) πρεσβεῖαν τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλείᾳ Ρώμῃ, καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι (ἰδίᾳ τιμᾶσθαι, ὑψοῦ τίθεσθαι) πράγμασι, δευτέρῳ μετ' ἐκείνην ὑπάρχειν» (6). Ἡ ἐννοία τοῦ κανόνος τούτου εἶναι σαφεστάτη, καὶ οὐδεμιᾶς χρῆζει περαιτέρω ματαίας καὶ πολυλόγου διασαφήσεως.

Ἡ Ε' οἰκουμένη, τέλος, Σύνοδος (ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατίου τῷ 680), ἐπικυρώσασα τὰς διατάξεις τῶν προτέρων Συνόδων, νομοθετεῖ διὰ τοῦ λ'. κανόνος ταῦτα· «Ἀναγενομένην τὰ παρὰ τῶν ἐκατὸν πενήκοντα ἁγίων Πατέρων, τῶν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ καὶ βασιλείᾳ πόλει συνεληθέντων, καὶ τῶν ἐξακοσίων τριάκοντα, τῶν ἐν

(5) Συντάγμ. κανὼν. αὐτόθι. σελ. 203. Παρὰ. καν. λ'. τῆς Ε'. οἰκουμ. Συνόδου; Συντάγμ. κανὼν. Τόμ. Β. σελ. 385.

(6) Συντάγμ. κανὼν. Τόμ. Β'. σελ. 281. Ὅρα καὶ τὴν ἐρημνίαν Ζωναρᾶ αὐτόθι. σελ. 282.

Χαλκηδόνι συναθροισθέντων νομοθετηθέντα, όρίζομεν, όστε τόν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τών ίσων απολαύειν πρεσβείων του της πρεσβυτέρως Ρώμης θρόνου, και έν τοις εκκλησιαστικοίς, ός έκείνον, μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' έκείνον υπάρχοντα, μεθ' όν ό της Αλεξανδρείας μεγαλοπόλεως αρθρομέσθω θρόνος, είτα ό Αντιοχείας, και μετά τούτον ό της Ιεροσολυμιτών πόλεως» (1). Κατά τούς σαρφείς λοιπόν και έναργείς τούτους κανόνες τών μνημονευθεισών οικουμενικών Συνόδων ή θέσις, ήτοι τά πρωτεία της τιμής έκάστου τών πέντε πατριαρχικών θρόνων είναι καταφανέστατα δεδαιγμένα και ούδεμία έν τούτοις εισχωρεί άμφιβολία: οι Πατέρες τών Συνόδων έν πάση άρμολία περιστάσει διαρρήδην όρίζουσι τό αυτοδιοίκητον (άνεπηρέαστον και άθίαστον) τών πατριαρχικών θρόνων και τών αρχιερέων κληθεισών εκκλησιών και νόμοις ρητοίς τούτο άσφαλίζουσιν.

(Ακολουθεί).

Αντιόχειος Ζωμπολίδης

## ΕΙΜΕΘΑ ΑΘΑΝΑΤΟΙ

Είς τās στιγμάς της μονώσεως και της ήσυχίας, ότε τό πνεύμα, καταπεπονημένον έν της καθημερινής σκέψεως και εξηγητημένον, ήρμεύει και αναπαύεται, αί δέ βιοτική σκέψεις και αί βασανιστικά μέριμνα έχουσιν άπ' αυτού απέλθει, βοιθίζόμεθα συνήθως είς συλλογισμούς ιερούς, έμπνέοντας την έκστασιν και προκαλούντας την κατάνυξιν.

Η έρημία του τόπου, τό σκότος της νυκτός, ή μυστηριώδης σιγή των πέριξ, τών κορμάτων ό φλοίσθος, τών βυακίων τό θελκτικόν μοιρίσμα και τών πτηνών τό ήδυμολπον κελάδημα, πάντα ταύτα συγκινούσι και θέλγουν την ψυχήν, παρουσιάζουσι δέ πρό του πνεύματος ήμών τό μεγαλείον του Πλάστου έν όλη αυτού τη περίρρανεα και λαμπρότητι.

Τότε δέ, ύπό ταιούτας περιστάσεις, και ή ιδέα της άθανασίας, έμφυτος και έρριζωμένη είς πάντας, έκπηδάζ έν του μέσου της ψυχής και περίτρεχει τόν νούν μας, βοιθίζουσα αυτόν είς μυρίας σκέψεις και παντόλους συλλογισμούς.

Άμφιδολφαι και ένδοιοισμοί περί άθανασίας.

— Είμεθα άρα γε άθάνατοι; Τώρα ζώμεν, αθάνατοί μεθα, σκεπτόμεθα, κινούμεθα, δρώμεν, άλλ' αήνη, νόσος φονική ή άλλο τι τών συνήθως συμβαίνόντων έν επιφέρη τόν θάνατον, τί όά γείνω; Ποία όά ήνε ή τύχη μου; Τό σώμά μου νεκρόν όα κατατεθή είς τόν τάφον; άλλ' έγω αυτός, ή ψυχή μου, όά υπάρχη και μετά θάνατον, ή ό' ακολουθήσχη την τύχην έκείνου; Πόσοι έρχονται είς τόν κόσμον αυτόν και παρέρχονται! Υπάρχουσιν όλοι αυτοί; Έβζον άλλοτε επί της γης, και άπηλθον.

(7) Συντάγμα, κανόν, αυτός είλ. 387. Πρωτ. Φωτίου Νομοκάν. τίλ. Α'. κεφ. ε'.

ζώσι τώρα έν πνευματικώ τινι τόπω. ή έχουσι βοιθήν είς την άνυπαρξίαν;»

Τοιαύται είνε αί σκέψεις των περισσοτέρων, δυστυχώς, έκ των χριστιανών της εποχής μας, σκέψεις, πών άλλη ή πίστιν και έλπίδα και ευστάθειαν χριστιανικού προδίδουσαι φρόνηματα. Βλέπομεν καθ' έκάστην όμοίους μας καταερχομένους είς τόν τάφον, επισκεπτόμεθα τά νεκροταφεία, βλέπομεν κρανία νεκρών και όστα γυμνά, και, σάρκας και ύλη ήμεις, φανταζόμεθα, ότι μόνα αυτά όποιολοίσι τόν άνθρωπον, λησιμονούντες τό άθάνατον πνεύμα, την εικόνα του Θ. ού. Διά τούτο δέ γεννιέται είς ήμās άμφιβολία και δισταγμός περί μέλλοντος ύπερκοσμού βίου.

Η ιδέα δέ αυτή υποβάλλεται και ένισχύεται έν τώ βίω μας του έπισοχύντου και μιαρού, κατά πλάνην, ό σκετράν και άσταπάτην άξιολογήντον, φανταζόμεθα ότι, άπιστούτες είς μέλλοντα βίον, έπιτυχάνομεν την άπαυσιν και καταπράνσιν της τεταραγμένης και σαλευμένης ήμών συνειδήσεως.

Και εύλόγως, άνθρωποι φαύλοι και διεφθαρμένοι, άνθρωποι, έκ των καρδιών των όποιων έκπηδούσι και αναδιδονται δυσώδεις ήθικαί άναθυμιάσεις, δέν είνε δυνατόν παρά να έκπίπτουσιν είς την άπιστίαν και την άρνησιν μελλούσης ζωής και άναποδόσεως. Τό μέλλον τούς τρομάζει, τούς ταράσσει, τούς θανατώνει, έπειδή τό παρελθόν των και τό παρόν είνε παρελθόν και παρόν άξιον μύριων θανάτων και μυρίων κολάσεων.

Διατί πρόζει να πιστεύωμεν είς μέλλοντα ζωήν.

Δι' ανθρώπους λογικούς και σώφρονες, κρίνοντας έπακριώς και δικαίως τά πράγματα, και έμβυθύνοντας είς τās σπουδαιότατας άλήθειας, τό περί μελλούσης ζωής δόγμα ούδέν τό ξένον παρουσιάζει και παράδοξον, άλλ' α, τούναντίον, είνε όλήθεια άναμφισβήτητος και άδιαφιλονείκητος.

Πλην του ότι είνε έμφυτος και άνεξίτηλος έγγεγραμμένη είς τās ανθρώπινους ψυχάς ή ιδέα της άθανασίας, όρθή σκέψις απαιτείται μήν, ίνα παραδεχθώ τις αυτήν έλοφύχως, χωρίς ούδ' έπ' ελάχιστον να μηριταλάνευσται και να μηριβόλλη.

Ο Θεός είνε ή άρα δικαιοσύνη, άρα κατ' ανάγκην άπαραίτητον ό τέραν του τάφον βίος είνε άνατίρρητος και βεβαιότατος. Και είς τούς τυφλούς είνε όπλον, ότι ένταθα δέν ήμειβεται, ός επί τό πλείστον, ή άρετή, τούναντίον δέ παρατηρείται τό κακόν βραβευόμενον και θεραπείας την χάνον. Είνε τούτο δικαίον; είνε λογικόν; Πώς λοιπόν είνε δυνατόν και να ύποθέσχη τις ότι, ότι ή περί μελλούσης ζωής δόξα χιμαίρική είνε και φαντασιώδης;

Ο Θεός είνε πανάγαθος, άπειρώς πανάγαθος. Τίς δύναται να τό άμφισβήτησχη ή να τό άρνηθώ; Συμβιβάζεται λοιπόν ή άγαθότης του αυτή με την τερατώδη ιδέαν ότι μετά θάνατον έμψυχένεσι; Πώς είνε δυνατόν να όσχη την ύπάρξιν είς μυριάδας ανθρώπων, ίνα ύποφέρουσιν τούδεσιν είς τόν κόσμον, χωρίς να παρασκευάσχη μέλλοντα

βίον δι' άνταμοιβήν της άρετής και τιμωρίαν της κακίας;

Ο Θεός είνε ή μόνη, ή άπόλυτος άλήθεια. Έγώ είμι λέγει, ή άλήθεια. Τίς λογικός δύναται να τό άρνηθώ; Ο,τι είπεν, έγινε και γίνεται, ό,τι προσέφητευσεν, έπηλίθευσε και έπαληθεύει. Ποίος λοιπόν άποχρδών λόγος ύπάρχει, άφ' ού αυτούς, σάφως και όρισμένως, έκήρυξεν, έλθόν είς τόν κόσμον, την περί μελλούσης ζωής άλήθειαν, να άμφιβάλλη τις περί τούτου; Διά τών χριστιανών πās λόγος του Σωτήρος είνε άλήθεια άναμφισβήτητος, άπολύτου κύρους, και άθεντίας ύπερρίστου. Είνε δέ άδύνατον, τι είπα να μη συμβή, διότι Ο ούρανός, είπε, και ή γη παρελεύσονται, οι δέ λόγοι μου ού μη παρελθούσι.

Λόγοι θεοί, λόγοι άναμφισβήτητοι, λόγοι αιώνιοι και άθάνατοι, λόγοι θείας και ύπερόχου μεγαλειότητος. Είς τās βεβαιώσεις ύψηλών έπιγειών προσώπων, είς τās ύποσχέσεις βασιλέων και μοναρχών, καιτοι ένίοτε ή και πολλάκις ψευδείς είνε και άδόξιοι και άπατηλαί, πειθόμεθα και ύπακούομεν. Νά έξωργίζόμεθα δέ και νά έμεινόμεθα, άν τυχόν ήθελε τις έκφράσει προς ήμās άμφιβολίαν ή δυσπιστίαν περί της άληθείας και του κύρους των ανθρώπινων αυτών έπαγγελίων και διαβεβαιώσεων.

Πόσην λοιπόν μωρίαν, παραφροσύνην και ήλιουότητα όφλισκάνουσιν οι έπιπόλοιοι έκείνοι και κύφοι, αήτινες, ύπερχνομένοι ίς αυτοί, και μη πιστευόμενοι, έξανίστανται, και, ίνα πείσουν, κορώνας άναδείκνυνται λαλίστεροι, περί δέ των λόγων του ούρανίου Πατρός άμφιβάλλουτιν ή και είς άρνησιν έκπίπτουσιν;

Είμεθα άθάνατοι. Τίς περί τούτου άμφιβάλλει; Μη δέν τό είπεν ό Χριστός; Και ύπάρχει νους ανθρώπινος να σκεπθώ, και γλώσσα ανθρώπινη να λαλήσχη, ότι οι λόγοι του είνε ψεύδης, στερούνται κύρους και άθεντίας; Η μωρία και ή ήλιουότης όλη, καταδικαζόμεναι, ούδαμού άλλοχού άσφαλές καταφύγιον να εύρισκον ή είς την κουφαλάζονα έκείνην κεφαλάν, ή τις να έγέννηα ταιαύτα τερατολογήματα.

Η μελλουσα ζωή δι' ήμās είνε άλήθεια άναμφισβήτητος, άλήθεια τόσον φανερά και έναργής, όσον και ό ήλιος. Νά ύπάρχω αιώνιος, διότι δέν είνε δυνατόν παρὰ να ύπάρχω, δέν είνε δέ δυνατόν να συμβή άλλως, διότι τό βεβαιού και διακηρύττει ό Σωτήρ του κόσμου.

Τα έκ της πίστεως είς τίν άθανασίαν άγαθά.

Είμεθα άθάνατοι. Πιστεύεις τούτο, άναγνώστα; Νά ύπάρχωμεν αιώνιος, αιώνας επί αίωνων να παρέρχωνται, χιλιετηρίδες επί χιλιετηρίδων να κυλιώγται ή μία κατόπιν της άλλης, και να βέωσιν ός χειμαρρός όρμητικός και άκάθεκτος, και ήμεις άμετάβλητοι να είμεθα και αιώνιοι, μη ύποκείμενοι είς φθοράν, μη κορειούμενοι ύπό του θανάτου.

Πόσον εύχάριστος, θελκτική και άνακουφιστική ή άλήθεια αυτή! Η ζωή ή παρούσα είνε ζωή βασάνων, ός επί τό πλείστον, και όδυνών. Τίς λοιπόν δέν να χαίρη όλοψύχως και δέν να σκιστά και άγαλλιό, όταν έχη πλήρη βεβαιότητα περί μελλοντος βίου εύφροσύνου κατόπιν παρόντος πιστού και εύσεβούς;

Είμεθα άθάνατοι. Πιστεύεις τούτο, ά νέε; Παραδέχεσαι τούτο, ά γέρον; Νά ζώμεν αιώνιος. Έχεις παπύθησιν περί τούτου, ά άνερ, ά γύναι; Εύτυχείς είσθε και τρισμυκάριοι, αν διατηρήτε άκλόνητον την περί τούτου πεποίθησιν. Εύδαίμονες, διότι είς πάναν του βίου σας περιστάσει, είτα δέ είς τās δυσχερείς και άνωμάλους περιστάσεις, ότε τό πνεύμα σκοτίζεται, ή δέ καρδιά πλήσσει και άλγει, ή ψυχή σας να διατηρή άνέκφραστον γαλήνην και χαράν, ένδιαίτημα ούσα και καταφύγιον της άληθείας εύτυχίας.

Είμεθα άθάνατοι. Πατέρες και μητέρες, πιστεύατέ το, χαράξατέ το άνεξίτηλως είς τās καρδίας σας, και έντυπώσατέ το άνεξαλείπτως είς τās διανοίας σας. Άν μέχρι της στιγμής αυτής άμφιβολία σας διέκρινεν ή άπιστία, άλλ' από τούδε άμέσως και άνευ άναβολής, έν όνόματι της μελλούσης εύδαιμονίας σας, άλλ' και της παρούσης, άποβάλετε την άμφιβολίαν σας, και μετά χαράς την άπιστίαν σας λακτίσατε.

Καθό γονείς, να έχητε βεβαιώς τέκνα. Είσθε βέβαιοι, ότι δέν να άσθενήσουν; Η, αν άσθενήσουν, — και να άσθενήσουν, ός άνθρωποι — έχετε πεποίθησιν, ότι να ζήσουν; Δέν παρατηρείτε καθ' έκάστην θανάτου τόσους κατόπιν άσθενειών; Σήμερον χείρει άκραν ύγιαν τό προσφιλές σας παιδίον, αύριον άσθενεί, μεθαύριον άποθνήσκει. Αποθνήσκει! Πόσον πικρά ή λέξις! Πόσον όδυνηρά, σκληρά, βαρετή, σπαραξιδάρδης! Αποθνήσκει! σός έγκαταλείπει, σās άποχαριετίζει, σās λέγει, πό ύστατον χείρε! Χθές, ά μητέρα, τό έκράτης είς τās άγκάλας σου, τό επίλεις ήδέως και περιπαθώς, παρατήρεις, τό παιδίόν του πρόσωπον και ένόμιζες, ότι δέν εξης είς την γην, άλλ' είς τόν ούρανόν, είς κόσμους αίθερίους και παγκάλους. Σήμερον νεκρόν, όχρόν και άπνον τό άντικρύζεις επί του φερέτρου, τή όμιλεις και άπάντησιν δέν λαμβάνεις, τό παρατηρείς είς τούς όφθαλμούς, άλλ' αυτοί κλειστοί μένουν, διά να μη άνοίξουν πατέ. . . .

Πώς τώρα να καταπνίξης τό άπειρον άλγος σου; πώς να ποδιώξης την μέχρι παραφροσύνης όδύνην σου, όταν δέν έχης άκλόνητον πεποίθησιν περί μελλοντος βίου; όταν πιστεύης, ότι τόν άγγελόν σου, του βίου σου τό μεδίημα, δέν να συναντήσης έν τώ ούρανώ, ίνα μετ' αυτού αιώνιος συνευφρανήςσαι είς τās άπέραντα της αιώνιότητος πεδία, είς τούς γλοερούς της άθανασίας λειμώνας;

Ο Πατήρ, ά μητέρα! μη ήρηνείτε τών φιλάτνων σας την στήρσιν, μη κόπτεσθε και όλοφύρεσθε. Υπάρχει μελλουσα ζωή αιώνιος, όπου όέλομεν επανεύρει τούς συγγενείς μας και τούς φίλους μας πάντας, όσοι άπώλυν του κόσμου τούτου. Μη άμφιβάλλωμεν περί τούτου, μη δυσπιστώμεν είς τούς λόγους τούς αιώνιους του Ίησου, όστις είνε ή μόνη άλήθεια. Αλλ' άς φροντίσωμεν πάση δύναμει και εξ όλης ψυχής, όπως κοσμήσωμεν την άθάνατον ήμών ψυχήν δι' άσασών των χριστιανικών άρετών, δημιουργούντες ούτω παρόν άξιον μέλλοντος εύφροσύνου και εύδαίμονος.

Άθανάσιος Α. Παύλινος

## ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΑΓΑΠΗΣ

(Εκ του Γαλλικού)

κατὰ μετάφρασιν τοῦ Σ. Ἐλισκόπου Κεφαλληνίας  
Κ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΟΥ

Διάκρισις τῶν καθήκοντων τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν καθήκοντων τῆς ἀγάπης. — Τὰ καθήκοντα τῆς δικαιοσύνης βασίζονται ἐπὶ τῆς θεμελιώδους ταύτης ἀρχῆς : « Μὴ ποιεῖτε εἰς τὸν ἕτερον πᾶν ὅ, τι δὲν ἐπιθυμεῖτε νὰ ποιῶσιν εἰς ὑμᾶς ». Συνίσταται δὲ εἰς τὴν ν' ἀποδίδωμεν εἰς ἕκαστον ὅ, τι ἀνέχει αὐτῷ καὶ νὰ σεβώμεθα τὸ δικαίωμα τοῦ πλησίου ἡμῶν. — Ἀναγκαῖα συνέπεια τῆς ἐννοίας τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καθήκοντος. — Ἀπαρτίσματα τῶν κυριωτέρων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρέοντων καθήκοντων.

Πᾶσι αἱ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς ἡμῶν υποχρεώσεις δύναται νὰ συγκεκριλωθῶσιν εἰς δύο λέξεις : δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη. Ἡ δικαιοσύνη συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀπέχωμεν τοῦ νὰ βλάπτωμεν αὐτοὺς, ἡ ἀγάπη, εἰς τὸ νὰ ποιῶμεν αὐτοῖς πᾶν τὸ ἀγαθόν, ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δυνάμεως ἡμῶν. Οὐδὲν τῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν καθήκοντων ἡμῶν ὑπάρχει, ὅπερ δὲν περιέχεται ἐν τῇ μιᾷ ἢ τῇ ἑτέρᾳ τῶν δύο τούτων ἀρετῶν. Ἀμφότερα εἶνε, κατὰ συνέπειαν, ἐμείς ἀναγκαῖαι· διότι δὲν ὑπάρχει καθήκον ἀνευ αὐτῶν· εἶνε δὲ καὶ ἀχώριστοι, διότι ὁ ἠθικὸς νόμος, οὗτινος εἶνε ἡ ὑψίστη ἐκφρασίς, εἶνε ἀδιαίρετος. Ἀλλ' αὐτονόητον τυγχάνει, ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ ποιῶμεν τις τὸ ἀγαθόν, ἐὰν δὲν ἀρχίσῃ ν' ἀπομακρύνεται τοῦ κακοῦ, καὶ ὅτι λογικῶς ἡ ἀγάπη προϋθετεῖ τὴν δικαιοσύνην.

Πάντα τὰ καθήκοντα, ὅπερ ἡ δικαιοσύνη ἐπιβάλλει ἡμῖν, συγκεκριλωθῶσιν ἐν ταύτῃ μόνῃ τῇ ἀρχῇ : « Μὴ ποιεῖτε εἰς τὸν ἕτερον πᾶν ὅ, τι δὲν ἐπιθυμεῖτε νὰ ποιῶσιν εἰς ὑμᾶς ». Ἡ δικαιοσύνη, ἔχουσα ὡς πρώτην συνθήκην τὴν ἀμοιβαιότητα, ἥς ἡ συνέπεια εἶνε νὰ θέσωμεν τοὺς ἄλλους ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν αὐτῶν νόμων, οὗς διεκδικούμεν δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, ἴστο ἀδύνατον νὰ διδαχθῇ ὑπὸ ζωηρότερων, καὶ δημιωδωτέρων μορφῶν. Διὰ τοῦτο τὸ ἀξίωμα, περὶ οὗ ἀνωτέρω ὡμιλήσαμεν, καθιερωθὲν ὁμοίως ὑπὸ τῆς Ὁρθοκείας καὶ τῆς Φιλοσοφίας, ἐπειδὴ εὐρίσκειται αὐτὸ ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Κομφυκίου, καὶ ἐν τοῖς Π. Διαθήκαις, κατέστη ἀξίωμα ἀναμφισβήτητον.

Ἐν τούτοις εἶνε δύσκολον νὰ βεβαιωθῶμεν, ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ θεωροῦμεν κακὸν δι' ἡμᾶς, εἶνε τὸ μόνον μέτρον ἐκείνου, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ θεωρῶμεν ὡς ἐγκληματικὸν διὰ τοὺς ἄλλους. Δὲν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι πάσχοντες μᾶλλον διὰ τὴν προσγενομένην αὐτοῖς βλάβην ζημίαν, παρὰ διὰ τὰς σκληρότερας προσβολὰς κατὰ τῆς τιμῆς, τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν. Δι' αὐτοὺς λοιπόν, ἡ δικαιοσύνη θὰ περιορίζετο εἰς τὸν σεβασμὸν τῆς ζωῆς, τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς εὐζωίας τῶν ὁμοίων αὐτῶν· ἀλλὰ θὰ τοῖς ἴστο ἐπιτετραμμένον νὰ τηρῶσιν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐξουτελισμῷ

καὶ τῇ ὑποδουλώσει, διότι αὐτοὶ οὗτοι δὲν αἰσθάνονται ποσὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐξουθενώσεως ; Ἐὰν ἡ πρότασις αὕτη ᾔνε ἀπαράδεκτος, ἐὰν ὁ δίκαιος καὶ ὁ ἀδίκος δὲν δύναται ποσὸς νὰ μεταβάλλονται κατὰ τὰς διαθέσεις καὶ τὰ προσωπικὰ ἡμῶν αἰσθήματα, ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν ὀλέμεν νὰ ποιῶσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς, δὲν εἶνε ἡ τελευταία ἐκφρασίς ἐκείνου, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ὑποχρεώμεθα τότε νὰ δώσωμεν εἰς τὴν δικαιοσύνην στερεωτέραν καὶ ἀκριβεστέραν τινὰ βάσιν. Τὴν βάσιν ταύτην εὐρίσκουμεν ἐν τῇ γνώσει τοῦ δικαίου.

Μόλις ἀναγνωρίσῃ τις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει καθήκοντα, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ συγχρόνως, ὅτι ἔχει καὶ δικαιώματα. Δικαίωμα καὶ καθήκον εἶνε δύο γινώσκεις μεγάλων σχέσεων ἔχουσιν πρὸς ἄλληλας, καὶ ὅν ἑκάτερα προϋποτίθουσι τὴν ἑτέραν· ὥστε τὸ πνεῦμα ἡμῶν εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀνάγκῃ ἢ ν' ἀποδεχθῇ ἀμφοτέρους ἢ ν' ἀπορρίψῃ ἄμφοτέρας. Τὸ καθήκον λοιπὸν καὶ τὸ δικαίωμα δεικνύουσιν ἡμῖν τὴν αὐτὴν ἀρχήν, τὸν αὐτὸν ἠθικὸν νόμον, ὑπὸ δὴ διαφόρους ὄψεις. Τῷ ὄντι, ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ ἠθικὸς νόμος μὲ διατάττει νὰ ποιῶμεν, ἐκεῖνο, ὅπερ μοὶ ἐπιβάλλει ὡς καθήκον, ἀπαγορεύει εἰς τοὺς ἄλλους νὰ παρακωλύσωμεν αὐτὸ καὶ νὰ παρεμβάλλωσιν οἰονδήποτε πρόσκομμα εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ· μὲ κηρύσσει ἀπαράβαστον ἐν τῇ χρήσει τῶν ἐμῶν δυνάμεων, ἢν ποίω ὅπως ὑσάκουν εἰς αὐτήν καὶ τὸ ἀπαράβαστον τοῦτο, εἰλημμένον ἐκ τῶν υποχρεώσεών μου καὶ περιοριζόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἰδοὺ ἀκριβῶς ἐκεῖνο, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ δικαίωμά μου. Ἀφαιρέσατε τὴν γνώσιν τοῦ δικαίου μου· τὰ καθήκοντά μου δὲν ἔχουσι πλέον τι τὸ ἀπόλυτον καὶ τὸ ἀναγκάσιον, ἐπειδὴ θὰ δυνήθῃ τις, χωρὶς ν' ἀδικήσῃ, ἐὰν ᾔνε ἰσχυρότερος ἐμοῦ, νὰ με ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκπληρώσω αὐτά. Ἀφαιρέσατε τὸ καθήκον· ἡ γνώσις τοῦ δικαίου μου θὰ ᾔνε ἐντελὴς ἀκατάληπτος· διότι πῶθεν ἡ ἱερότης αὐτῇ θὰ ἡδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς ἐμέ, εἰμὶ διὰ τινος νόμου ἀπολύτου ὑποχρεωτικοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν παγκοσμίου, εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ ὁποίου ὀφείλω νὰ χρησιμοποιοῦμαι πάσας τὰς δυνάμεις μου καὶ πᾶσαν τὴν ὑπαρξίν μου ; Πῶς αἱ δυνάμεις μου, πῶς ἡ ζωὴ καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπόν μου θὰ ἴσαν διὰ τοὺς ἄλλους ἀντικείμενον σεβασμοῦ, ἐὰν δὲν εἴχον προορισμὸν τινα ἐκ τῶν προτέρων δεδηλωμένον ὑπὸ τοῦ ὑπετάτου τούτου νόμου, ὅστις δεσπόζει ὅλων τῶν συμφερόντων, ὅλων τῶν παθῶν, καὶ ὅστις ὑποχρεοῖ ἀδιακρίτως πάντας τοὺς ἀνθρώπους ;

Ἐντεῦθεν προκύπτει, ὅτι ἕκαστον τῶν καθήκοντων, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρώσωμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ τὸ ὁποῖον ἡ συνείδησις ἡμῶν ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς ὡς ἀστηράν συνέπειαν τῆς φύσεως ἡμῶν, ὡς ἀπόλυτον τὴν συνθήκην τῆς ἠθικῆς τάξεως, φέρει μεθ' ἑαυτοῦ δικαίωμα τι τοῦ αὐτοῦ εἶδους, δικαίωμα τι ἀπαράγραπτον καὶ ἀκαλλοτρίωτον, οὗτινος δηλονότι οὐδὲν δύναται ν' ἀνεκώσῃ ἡμᾶς, ἐφ' ὅσον δὲν ποιῶμεν χρῆσιν ἐναντίον τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ οὗτινος οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ

πραγματοποιῶμεν, ἐπειδὴ τότε θὰ παραποιήμεθα τῶν υποχρεώσεων ἡμῶν.

Ἐκ τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ ἐπαγρυπνοῦμεν ἐπὶ τῆς συντηρήσεως ἡμῶν, καὶ νὰ ἀφιερώμεν τὴν ὑπαρξίν καὶ τὰς δυνάμεις ἡμῶν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ ἡμῶν, γεννᾶται τὸ δικαίωμα, ὅπερ προστατεύει ἡμᾶς κατὰ τοῦ φόνου καὶ τῆς βίας ἢ τοῦ ἀπαράβαστου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Ἐκ τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ διατηρῶμεν καὶ ἀναπτύσσωμεν τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν, προκύπτει δι' ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ δρώμεν ἐν πάτρῃ περιστάσει ὡς πρόσωπα ἠθικὰ καὶ υπεύθυνα, δηλονότι κατὰ τὴν συνείδησιν ἡμῶν.

Ἐκ τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ καλλιεργῶμεν καὶ ἀναπτύσσωμεν τὸ λογικὸν ἡμῶν, καὶ ἐν γένει πάσας τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματος ἡμῶν, πηγάζει δι' ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ ποιῶμεν πᾶν ὅ, τι ἐξαρτᾶται ἐξ ἡμῶν, ὅπως ἐκπαιδευθῶμεν καὶ ὅπως φθάσωμεν εἰς τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας. Τὸ δικαίωμα τοῦτο καλοῦσιν ἐν γένει ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως, ἐλευθερίαν, ἥτις δὲν δύναται νὰ γείνη καταληπτὴ ἀνευ τῆς συζητήσεως καὶ τοῦ λόγου, ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶνε τὸ ἀναγκαῖον ὄργανον τοῦ πνεύματος.

Τοιαῦτα εἶνε τὰ οὐσιωδέστερα καθήκοντα, ἀλλ' ἔτι καὶ πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς συνειδήσεως, ἡ τῇ κατοχῇ τοῦ ἠθικοῦ μου προσώπου, συμπεριλαμβάνεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία ἡ ἡ κατοχὴ τῶν κινήματων μου καὶ τῶν φυσικῶν μου δυνάμεων. Διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴ ποίω πᾶν ὅ, τι ἡ συνείδησίς μου ἀπαγορεύει, πρέπει προσέτι νὰ ἔχω τὴν δύναμιν νὰ πράττω πᾶν ὅ, τι αὕτη μοὶ ἐπιβάλλει ἢ νὰ ἀνῆλθω εἰς ἑμαυτὸν ἀπεριορίστως.

Ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία φέρει μεθ' ἑαυτῆς, κατ' ἀνάγκην, τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας· διότι τί εἶνε εἰς δούλους, εἰμὶ ἐκεῖνος, ὅστις οὐδὲν δύναται νὰ κατέχῃ ὡς ἴδιον ; Πῶς θὰ ἐννοήσω, ὅτι εἰμὶ ἐλεύθερος, ἐὰν δὲν δύναμαι νὰ διαθέσω πᾶν ὅ, τι διὰ τῆς ἐργασίας μου ἀπέκτησα, διὰ τῆς θελητέως μου ἐδημιούργησα, καὶ ὅπερ εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ἐπέκτασις τις τοῦ προσώπου μου· ἢ θίαν δὲν ἔχω ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου οὐδὲν τῶν ἀναγκάων μέσων, ὅπως ἐπαρκέσω εἰς τὰς ἀνάγκας μου, καὶ ὅπως ἀναπτύξω τὰς δυνάμεις μου ;

Ἐπειδὴ πάντα ταῦτα τὰ δικαιώματα εἶνε παγκόσμια, ὡς τὰ καθήκοντα, ἐξ ὧν ἀπορρέουσι, καὶ ἐπειδὴ ἀνήκουσιν ἀδιακρίτως εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὑποχρεώμεθα κατ' ἀνάγκην νὰ σεβώμεθα αὐτὰ οἱ μὲν παρὰ τοῖς δέ. Ἐντεῦθεν ἔπεται, ὅτι αἱ πρὸς τοὺς ἄλλους υποχρεώσεις ἡμῶν εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὰ δικαιώματα, ἅτινα περιλαμβάνονται ἐντὸς τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καθήκοντων ἡμῶν. Αἱ υποχρεώσεις αὗται εἶνε τὸ φυσικὸν ὅριον τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, καὶ ἐμποδίζουσιν αὐτὰ ν' ἀντιποιηθῶσι τὰ δικαιώματα τῶν ὁμοίων ἡμῶν. Κατὰ συνέπειαν, οὐδεμία τῶν ἐλευθερίων, οὐδὲ τῶν δικαιωμάτων ἂν ἴνα ἀναγίνωσκονται ἡμῖν ὑπὸ τῆς συνεδέσεως, δύναται νὰ ᾔνε ἀπεριόριστον,

ἐπειδὴ οἱ ὁμοιοὶ ἡμῶν ἔχουσιν ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ δικαίωμα, πρὸ τοῦ ὁποῖου τὴν ἡμέτερον ὑποχρεοῦται νὰ σταματήσῃ ἐκ σεβασμοῦ πρὸς αὐτό. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς οἶμαι τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα τῶν καθήκοντων τῆς δικαιοσύνης, ὅπερ θὰ ἐκθέσωμεν διαδοχικῶς.

### ΤΟ ΑΙΓΗΓΜΑ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΑΛΑΣΕΩΣ",

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

## Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Κατὰ μετάφρασιν

ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΑΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια τῶν ἐν ἔργῳ 192)

Φεβρουάριος 18....

Μαὶ παρουσιάσθη σήμερον περίστασις, ἥτις σπανιωτάτα μοι παρουσιάζεται ἡναγκάσθη δὴλ. ν' ἀποστείνω αὐτηρούς τινας λόγους εἰς τὴν πτωχὴν μου Ἀντωνέτταν. Ἐπελθούσα τὸ πρωὶ εἰς τὸ δωμάτιόν της, εὗρον αὐτὴν καθήμενην, ἡ δὲ θαλαμηκόμος, γονυπετὴς ἐνώπιόν της, προσπαθεῖ νὰ τῇ καμώσῃ τὰ ὑποδήματά της· τοῦτο διόλου δὲν μοι ἤρεσε, καὶ ἀφ' ἧς ὑπερέτριά ἐξῆλθεν, ἐπέκληξα τὴν κόρην μου, διότι ἐδέχθη νὰ τῇ παρασχῇσι τοιαύτην ὑπερέττιαν. « Ἀλλως τε, τῇ εἶπον, ἔχω καὶ ἱλίας τινὰς παρατηρήσεις νὰ σοὶ κάμω ὡς πρὸς τὸν τρόπον, μετὰ τοῦ δούλου φέρεσαι πρὸς τὰς ὑπερεττίας. Ἀπὸ τὴν υπερβολικὴν πρὸς αὐτὰς οἰκειότητα μεταβαίνει εἰς τὰς υπερβολικὰς ἀπαιτήσεις, ὅπερ καὶ τὰ δύο εἶνε ἄρεσθαι καὶ ἀπρόδοντα πρὸς τὴν θέσιν σου. Οὕτω, παραδείγματός χάριν, σὲ εἶδον προχθὲς εἰς τὸ μαγειρεῖον γελῶσαν θυροβωδῶς μετὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς Ρόζας, ἢν πρὸ ὀλίγου εὗρον γονυπετὴ πρὸ τῶν ποδῶν σου, καὶ ἀποδίδουσαν εἰς σὲ ὑπερετίαν, ἥς οὐδεμίαν εἶχες ἀνάγκην. — Ἄ ! μητέρα, ἐγέλασα προχθὲς, διότι ἡ Ρόζα μοὶ ἐφαλλεν ἄρα τῆς πατρὶδος της πολὺ ἀστείον. — Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω ἀπαγορεύσει τὰς μετὰ τῶν ὑπερετριῶν συνομιλίας· δὲν ἐσκέφθης, ὅτι, γελῶσα μετ' αὐτῆς, μετὰ παρρησίας ; — Συγχώρησον με μητέρα ! — Ἐξ ὅλης καρδίας σε συγχωρῶ, κόρη μου, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ ἐβλεπον εἰς τὰς μετὰ τῶν ὑπερετριῶν σχέσεις σου τὴν ἐπιφύλαξιν ἐκείνην, ἢν πᾶσα κόρη, καλῶς ἀνατετραμμένη, ὀφείλει νὰ ἔχῃ, καὶ συγχρόνως νὰ μὴ ταπεινῶν αὐτοὺς τόσο, διότι τοῦτο δὲν εἶνε ἰδίον χριστιανῆς γυναίκος. Ἔσο καλὴ, ἔσο πρὸ πάντων δικαία πρὸς τοὺς ὑπερετιοῦντάς σε· μὴ ἀπαιτῆς πότε ἀτομικὰς ὑπερετίας, ἐκτὸς ἐκείνων, αἵτινες πράγματι σοὶ εἶνε ἀπαραίτητοι, διότι ταῦτα ὑπαγορεύουσιν ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια· δὲν μᾶς φέρει τιμὴν τὸ ν' ἀπαιτῶμεν ἀπὸ τοῦς ὑπερέτας μας ὑπερετίαν, ἢν ἴσως οὗτοι ἀποστρέφονται, ἐκτὸς βεβαίως ἐκν εἰμεθα ἀσθενεῖς, δεδωμένου, ὅτι, καὶ ἂν ἡ ὑπερέτριά μας ἀσθενήσῃ, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ θελωμεν τὴν ἀποδοῦναι τὰς αὐτὰς ὑπερετίας, ἢ, πρὸ αὐτῆς ἀπαιτοῦμεν, διότι τοῦτο μᾶς ὑπαγορεύουσιν ἡ φιλανθρωπία

πία και ἡ εὐσπλαγγία, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐλπίζω, ὅτι θὰ φέρῃσαι καὶ σὺ πρὸς αὐτοὺς καθ' ὅλον σου τὸν βίον. — Ἀλλὰ ποῖα ἔνε τὰ πρὸς τοὺς ὑπηρετάς μας καθήκοντά μας, μητέρα; — Κατὰ γράμμα τοῖς ὀφειλόμεν μισθοδοσίαν, τροφὴν καὶ διδασκαλίαν. Ἰδίως ἐπιμένω εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἀγαπητόν μου τέκνον· ἂν ἤμεραν τινα καὶ σὺ γείνης οἰκοδόμοισιν, φρόντιζε, ὅπως οἱ ὑπηρεταί σου διδάσκωνται τὰς ἀληθείας τῆς θρησκείας μας καὶ τὰ χρέη τῆς θέσεώς των· διδάξέ τους σὺ αὐτὴ ἐν ἀνάγκῃ· αὕτη εἶνε ἡ τιμιωτέρα τῆς οἰκοδομοῦντος ἐνασχόλησις· κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς ἄλλας ἑορτάς δίδε εἰς αὐτοὺς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον χρόνον, ὅπως ἐκτελῶσι τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα· δάνεις εἰς αὐτούς, ἂν γνωρίζουν ἀνάγνωσιν, βιβλία καλὰ καὶ ἠθικά· τέλος, ποτὲ μὴ λησμονῇς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἁγίου Παύλου: "Οὗτις δὲν μεριμνᾷ διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ οἴκου του εἶνε χειρότερος τοῦ ἡνίκατος. Αὐτοὶ εἶνε οἱ κανόνες, οὓς μᾶς ἐπιβάλλει ἡ ἄκρα δικαιοσύνη· ἀλλ' ἐλπίζω, ὅτι σὺ θέλεις προσθέσει τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν εὐγένειαν. — Εἰπέ μοι, σὲ παρακαλῶ, μερικὰ παραδείγματα, ὅπως λέγει καὶ ἡ γραμματικὴ, μητεροῦλά μου! — Εὐχαρίστως· π. χ. ποτὲ μὴ ἐπιβάλλῃς εἰς τοὺς ὑπηρετάς σου ἐργασίαν παρατεταμένην ἢ ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών των. Σεβάσθῃτι τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὸν ὕπνον των· μὴ προκαλῇς τὴν λαίμαργίαν καὶ ἐξάπτῃς τὰς ἐπιθυμίας των, θέτουσα μεγίστην μὲν ἐπιζητήσιν εἰς τὴν ἰδικήν σου τροφὴν, μεγίστην δὲ φειδωλίαν εἰς τὴν ἰδικήν των. Μὴ προσβάλλῃς τὴν φιλοτιμίαν των ποτὲ λέγουσα ἐνώπιόν των, εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε μὴ, λόγους, οἵτινες ἤθελον τοὺς κάμει νὰ ἐρυθριάσῃαι διὰ τὴν θέσιν των. — Ναί, μητέρα, τὸ καταλαμβάνω καλῶς· δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν πρὸς αὐτῶν, ψεύδεται ὡς ἡσυχίος. — "Οὐχὶ βέβαια, τοῦτο θὰ ἦτο ἀσυγχώρητον. Σέβου τοὺς πτωχοὺς, σέβου τοὺς ταπεινοὺς, καὶ οὕτως ὑπακούεις μὲν εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἐπιβάλλεις δὲ καὶ τὸν πρὸς σε σεβάσμον αὐτῶν. Ἀλλὰ πρόσχε· ἡ λεπτότης, ἡ εὐγένεια, ἣν σοὶ συμβουλεύω, πολὺ ἀπέχει τῆς ἐκκινδύνου οἰκειότητος, ἢ π' ἴς πρὸς ὀλίγον σε ἀπέτρεψα. Πίστευσόν μοι, τέκνον μου, μὴ ἡμιλῇς εἰς τὰς ὑπηρετίας σου, παρὰ ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτῇ. Δείκνυε πρὸς αὐτάς ἐνδιαφέρον δι' ὅ,τι τὰς ἀφορᾷ, ἄκουε αὐτάς μετὰ προσοχῆς, ὅταν σε συμβουλευώνται δι' ἄτομικὰς ὑποθέσεις των· ἀλλὰ μὴ ἐπιτρέπῃς εἰς αὐτὴν οὐδεμίαν ἐρώτησιν, οὐδεμίαν συνομιλίαν, οὐδεμίαν οἰκειότητα, ἥτις θὰ ἡδύνατο νὰ μειώσῃ μὲν τὸ γόνητρον καὶ τὴν ἐξουσίαν σου, νὰ ἀλλοιώσῃ δὲ τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς τρόπους σου. — Ἀλλὰ διατὶ ἡ θεία Ἐρριέττα συνομιλεῖ μετὰ τῆς Καισαρίνης, τῆς μαγείρου τῆς; — Διότι ἡ Καισαρίνη δὲν εἶνε ὑπηρετρία ἐκ τῶν συνήθων· ὑπηρετεῖ τὴν θείαν σου ἐπὶ εἴκοσιν ἤδη ἔτη, ἡ εὐσέβεια δὲ καὶ αἱ ἀρεταί τῆς εἶνε ἄξιαι μεγίστης ἐκτιμήσεως· μολοντί φαίνεται ἀπλῆ, εἶνε λίαν λογική, καὶ ἔχει πνεῦμα ὅπως οὖν ἀνεπτυγμένον ἐκ τῆς ἀναγωγῆς πολλῶν καλῶν βιβλίων καὶ τῆς διαρκούς μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς. "Όταν εὐτυχῆς καὶ

σὺ, κόρη μου, νὰ εὕρῃς μίαν Καισαρίναν, δύνασαι νὰ συνομιλῇς ὅσον θέλεις μετ' αὐτῆς.... ἐννοεῖς. — Μάλιστα, μητέρα, καὶ σοὶ ὑπόσχομαι, ὅτι ποτὲ πλέον δὲν θὰ ζήτησω ἀπὸ τὴν Ῥόζαν νὰ μοι ψάλλῃ ᾠσματα τῆς πατρὸς τῆς, οὔτε νὰ μὲ ὑποδένη. — Ἐχει καλῶς, ἀγαπητή μου, ἐνθυμῶν ὅτι ὀφείλεις σεβάσμον πρὸς αὐτὴν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. » Καὶ τὴν ἐνηγκαλίσθην τρυφερῶς. (ἀκολουθεῖ)

## ΑΝΑΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΣΧΗΡΥΚΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Οὐδέποτε θὰ ἐφοβούμην νὰ κοινοποιήσω ἡ καταγγεῖλω τῇ προτιταμένῃ μου ἐκκλησιαστικῇ Ἀρχῇ ἐκφράσεις καὶ λέξεις μεστὰς ἀτιθείας καὶ βλασφημίας! Ἀλλὰ τοιαύτη ἀνάγκη δὲν μοι παρέστη ἐν τῇ μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χαλκίδος καὶ Καρυστίας συνδιαλέξει μου· καθότι γενομένης συζητήσεως ποτε περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν, μοι εἶπε τὴν γνώμην του καὶ τοὺς δισταγμούς, οὓς παρέχει εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον, πῶς δὲ νὰ ἔχῃ ἐν ἑαυτῷ ἀμφιβολίας καὶ νὰ ἐξέφρασεν αὐτάς, οὐδέποτε ὅμως ἐπὶ λέξεϊ μοι εἶπεν ὅσα γράφει ὁ «Λόγος». Περὶ δὲ τῆς θείας κοινωνίας μὲ συνεβούλευσε, (ἀντικανονικῶς βεβαίως) νὰ μὴ κοινωνῶ συνεχῶς, ἀλλὰ τετράκις τοῦ ἔτους, ἵνα ἐτοιμότερος καὶ καθαρώτερος μεταλαμβάνω τῆς θείας ταύτης τροφῆς! Εἰς δὲ τὴν ἐπιμονὴν μου περὶ τῆς χρείας τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως ἀντέταξε τὸ νέον τῆς ηλικίας μου καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῆς σαρκὸς εἰς τὸ νὰ δύναται αὕτη πάντοτε νὰ ᾖ ἀξίη τοῦ ἁγίου ἄρτου! . . . Ταῦτα, βεβαίως, ἀπροκαλύπτως πολλὰκις εἶπον ἐξ ἱερᾶς ἀγανακτήσεως καὶ στενοχωρίας, καὶ πολλὰκις ἐν στενῇ κύκλῳ φίλων δὲν συνέμερσθην τὴν ἀντιχριστιανικὴν ταύτην γνώμην, εἰπών, ὅτι δὲν θὰ ὑπακούσω ποτὲ ὅτε ὅταν ἄλλως διακελεύωσιν οἱ Κανόνες καὶ ἡ συνειδήσίς μου. Οὐδέποτε ὅμως εἶπον διὰ τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Χαλκίδος φράσεις τόσον βαρείας, ὅσας διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ὅτε διὰ τὸ τῆς θείας κοινωνίας, εἰμὲ μόνον πάντοτε ἔλεγον, λέγω καὶ θὰ λέγω μέχρι τέλους τοῦ βίου μου τὴν ἀληθεῖαν ἡταιραίαν, ὡς ἔχει, ἀνευ ἐμπλάστρων, ἐμπαθείας καὶ ψευτισμοῦ ὀλίγου.

Θεοφ. Ν. Παπακωνσταντίνου  
Ἱεροκήρυξ Ἰωύβειας

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἐκταῦθα ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου κ. Γεωργ. Α. Βουτέρη ἐξεδόθησαν οἱ Ἀκολουθίαι καὶ οἱ βίοι τῶν ἁγίων Ἀρτεμίου, Γερμανίου καὶ Μαρτίνου.

Διορθωτέον ἐν ἀρ. 192 τοῦ προηγ. φύλλου σελ. 1116 εἰσῆλθον ἀντὶ σιτηλάνης, ἐν σελ. 1117 νεομώσαντι ἀντὶ νεομώσαντος

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΙΣΤ. Ζ. ΔΙΛΛΗΜΑ  
66—Ὁδὸς Ἀδριανῶν—66